

(um mediatum; tamen est causa per se sui immediati effectus, in quo virtute continetur alius effectus, et per se ab illo manat, et ideo perinde repugnat aliquid hoc modo esse causam sui, ac si per se et immediate se efficeret.

26. *Leviore objectiones contra prædicta solvantur.* — Aliæ objectiones leviores fieri solent contra hanc conclusionem, quia in omnibus generibus causarum videtur pati calumniam; in efficiente, quia duæ manus si sint calidæ, et simul se contingant, se mutuo fovent et conservant; si vero sint frigidæ, confricatione se mutuo calefaciunt. In dispositionibus quæ ad materialem causam pertinent, calor vere disponit ad raritatem, et raritas ad calorem. In finibus potentia est gratia operationis, et operatio propter potentiam. In formalibus denique quamvis physice non inveniatur illa vicissitudo, reperitur tamen metaphysice, dum una differentia contrahit aliam, et vicissim potest contrahi ab illa; nam mortale contrahit rationale, vel intellectuale late sumptum, ut si homo dicatur vivens, intellectuale, mortale; et e contrario rationale contrahit mortale.

27. *Manus invicem se fricantes qualiter se mutuo calefaciant.* — Respondetur tamen ad primam, duas manus, si æque sint calidæ, non se conservare mutuo agendo, sed fortius resistendo contrario, aut expugnando illud. Si vero sint frigidæ, non per se, se calefacere, sed per accidens medio motu, et tunc una non agit in aliam, quatenus calorem recipit media confricatione alterius, sed vi movendi ac tangendi quam habet, et hoc modo non est inconveniens duas res mutuo agere in seipsas, si per se agant per proprias virtutes, et non per id quod ad invicem recipiant, ut stomachus calefacit vinum calore formali et innato, et vinum calefacit stomachum calore virtuali quem ex se habet, et hoc modo non repugnat duo mutuo in se efficere; id tamen non est secundum proprium esse per quod causant, et ita, formaliter loquendo, non fit causa ab effectu suo, quod repugnare dicimus.

28. *Duæ formæ sibi mutua dispositiones.* — Ad secundam instantiam respondetur imprimis, causam dispositivam proprie non esse causam materialem, sed secundum quid, et reductive, unde illa non tam est mutua causalitas materialis, quam mutua quædam concordia vel proportio inter duas formas in eodem subjecto existentes; in qua nulla est

repugnantia. Deinde dicitur, has dispositiones semper esse aliquo modo diversarum rationum; ut in exemplo posito de calore et raritate, calor videtur esse non tantum dispositio, sed etiam aliquo modo efficiens, et tunc raritas non tam est dispositio præparans quam consequens, quæ non habet propriam rationem causæ. Et similia multa diximus de his causis supra, disputatione decima tertia, sect. 3.

29. *Duo partiales fines sibi invicem sunt finales causæ.* — Denique de hac dispositionum connexionem intelligi potest posterior pars conclusionis. Sed præcipue posita est propter instantiam tertiam, ad quam concedimus secundum diversas rationes finium non repugnare, ut duo sint sibi invicem fines, ut argumentum probat; tamen illud est tantum secundum quid; nam illi sunt quasi fines partiales, ex quibus unus integer coalescit, qui totus cadit sub unam adæquatam intentionem; tamen ad illam qualemcumque mutuam habitudinem, necesse est ut illi fines in suo genere sint aliquo modo diversarum rationum. Ad quartum respondetur, hic nos agere de causis propriis et realibus; differentia autem non sunt hujusmodi, sed tantum secundum rationem, et adhuc illo modo differentia non se mutuo contrahunt per se, sed ad summum quatenus in uno communi genere conjunguntur.

Satisfit rationi dubitandi posita in principio.

30. Ultimo, ex dictis manet expedita ratio dubitandi in principio posita. Nam si quis attente consideret quæ diximus, nunquam duæ causæ ita mutuo comparantur, ut una simpliciter supponat aliam in existendo, et e converso, etiam ordine naturæ; nam finis, ut est causa agentis, non necessario supponitur existens; ut vero est effectus, supponitur causam efficientem ut existentem; forma item supponit materiam, non tamen materia simpliciter supponit formam, sed eam tantum requirit, ut concomitantem seu consequentem ordine naturæ. Atque ita facile vitatur circulus prioris et posterioris in existendo, etiam secundum naturæ ordinem. In causando vero secundum diversa genera causarum, nullum habet incommodum, quia vel una causalitas talis est, ut non supponat existentiam, ut contingit in fine, vel, si existentiam requirit, non sunt sibi mutuo causæ secundum esse simpliciter, et ita, si in una causa supponitur esse, secundum illud non est proprie ef-

fectus alterius, sed secundum aliquid, quod illi adjungitur; sicut in forma respectu materiæ, et in accidentibus respectu subjecti declaravimus; et ita vitantur facile omnia in-

commoda in hac mutua causarum connexionem et causalitate. Atque hactenus de causis entis, et de prima principali hujus operis parte dicta sint.

